

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра теорії права та кримінально-процесуальної діяльності факультету правоохоронної діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Пдм 08.2 «ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ»
ОПП «Правоохоронна діяльність»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 26 Цивільна безпека

Спеціальність: 262 Правоохоронна діяльність

Кваліфікація: магістр правоохоронної діяльності

Професійна кваліфікація: офіцер оперативно-тактичного рівня Державної прикордонної служби України

Форма здобуття освіти: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Правове регулювання відшкодування шкоди» є вибірковою за ОПП «Правоохоронна діяльність» під час навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Вивчається протягом 4-го семестру на кафедрі теорії права та кримінально-процесуальної діяльності.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Правове регулювання відшкодування шкоди» – оволодіння слухачами змістом правових норм, що входять до системи приватного права; вивчення основних положень цивільно-правової відповідальності, визначення особливостей відшкодування заподіяної шкоди. Формування у слухачів умінь застосовувати у практичній діяльності набуті знання і норми цивільного права.

Завдання навчальної дисципліни – засвоєння знань слухачів щодо інституту відшкодування шкоди в цивільному законодавстві (інституту, що забезпечує реакцію суспільства на порушення норм права та виконує відновлювальну функцію, спрямовану на приведення майнового стану потерпілого до стану, що існував до правопорушення); формування навичок орієнтування у правових нормах, що регулюють порядок відшкодування шкоди за конкретних підстав та умов; розвиток вміння оптимального використання отриманих знань у ході вирішення правових завдань.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у слухачів наступних **програмних компетентностей**:

А) Загальна компетентність:

ЗК-2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях в умовах неповної/недостатньої інформації, суперечливих вимог та зміни умов обстановки.

Б) Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1 Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального та процесуального права у професійній діяльності, та розробляти оперативно-службові та бойові документи.

СК-2 Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК-5 Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації у конкретних сферах юридичної діяльності.

СК Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати належні способи і процедури їх вирішення.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення слухачами наступних програмних результатів навчання:

ПРН-5 Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

ПРН-8 Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

ПРН-11 Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального та процесуального права у професійній діяльності.

ПРН Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН Приймати неупереджені фахові рішення та професійно їх реалізовувати в юридичній практиці.

Досягнення програмних результатів навчання передбачає здатність демонструвати знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез та оцінювання його складових.

ПРН-5

Знання: поняття та ознак правового регулювання відшкодування шкоди.

Розуміння: змісту і сутності підстав та умов виникнення деліктної відповідальності.

Застосовування: норм права для врегулювання відносин по відшкодуванню заподіяної шкоди.

Аналіз: особливостей та порядку відшкодування шкоди завданої джерелом підвищеної небезпеки, актами влади, неповнолітніми та недієздатними, внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг), заподіяної здоров'ю і життю фізичної особи.

Синтез: інформації щодо порядку проведення розслідування за фактом заподіяння військовослужбовцем шкоди державі.

Оцінювання: розміру заподіяної шкоди.

ПРН-8

Знання: джерел правового регулювання відшкодування шкоди.

Розуміння: розмежування сфери дії ЦК України та Закону «Про захист прав споживачів» при відшкодуванні шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг).

Застосовування: відповідного законодавства при вирішенні конкретних юридичних проблем та спорів щодо відшкодування шкоди.

Аналіз: підстав звільнення від обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду.

Синтез: інформації щодо змісту принципів відшкодування заподіяної шкоди.

Оцінювання: матеріальної відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі, як виду юридичної відповідальності.

ПРН-11

Знання: критеріїв розмежування договірної та недоговірної цивільно-правової відповідальності.

Розуміння: особливостей деліктної відповідальності за шкоду, заподіяну військовослужбовцями та військовослужбовцям.

Застосовування: нормативно-правових актів, що регулюють відшкодування моральної шкоди.

Аналіз: функцій деліктної відповідальності: охорони відносин власності, охорони життя і здоров'я громадян, охорони особистих немайнових прав, пов'язаних з майном.

Синтез: інформації щодо відшкодування шкоди заподіяної військовослужбовцю ушкодженням здоров'я (каліцтвом), пов'язаним з виконанням ним обов'язків військової служби.

Оцінювання: специфіки відповідальності за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.

ПРН Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

Знання: загальних та спеціальних умов цивільно-правової відповідальності.

Розуміння: поняття та особливостей шкоди як умови виникнення деліктної відповідальності.

Застосовування: нормативно-правових актів, що регулюють відшкодування особистої та майнової шкоди.

Аналіз: понять позитивна шкода та неотримані доходи, прямі та непрямі збитки.

Синтез: інформації щодо протиправної дії та протиправної бездіяльності.

Оцінювання: причинного зв'язку між шкодою та протиправною поведінкою заподіювача.

ПРН Приймати неупереджені фахові рішення та професійно їх реалізовувати в юридичній практиці.

Знання: правового регулювання деліктної відповідальності в Україні.

Розуміння: особливостей та форм вини як умови виникнення деліктної відповідальності.

Застосовування: відповідних правових норм при прийнятті рішень щодо відшкодування шкоди.

Аналіз: випадків уповноваження особи на заподіяння шкоди.

Синтез: інформації щодо особливостей відшкодування шкоди, завданої у зв'язку з виконанням наказу командира (начальника).

Оцінювання: обставин, що виключають матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі.

ВИКЛАДАЧІ:

Доцент кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності кандидат юридичних наук Марія МУЗИКА, e-mail: m-muzika@ukr.net.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Теорія держави і права. Цивільне право. Цивільний процес.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Навчальні класи (502-514), комплект дидактичних матеріалів, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення: модульне середовище НАДПСУ – <http://10.241.24.9>

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин																	Форми підсумкового контролю						
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота							Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік	
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	модульний контроль	підсумковий контроль	-----	Усього	есе	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання	курсова робота					ІРГР
2	4	4	120	60	20			20		16			4		20	20							40		+	
Усього за дисципліну			4	120	60	20		20		16			4		20	20							40		+	

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН3.2.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ СЛУХАЧАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях в умовах неповної/недостатньої інформації, суперечливих вимог та зміни умов обстановки.	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.3.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності		
СК-1	Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального та процесуального права у професійній діяльності, та розробляти оперативно-службові та бойові документи.	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК 2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3.
СК-2	Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.	МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3.
СК-5	Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації у конкретних сферах юридичної діяльності.	МК2.1; МК 2.4; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3.
СК	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК 2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3.
СК	Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати належні способи і процедури їх вирішення.	МК1.1; МК1.2; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ СЛУХАЧАМИ

Шифр	Компетентність	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-5	Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН3.2	МК1.1; МК1.2; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1.
ПРН-8	Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.2; МН2.3	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК 2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3.
ПРН-11	Розробляти та кваліфіковано застосовувати	МН1.1; МН1.2; МН1.3;	МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2;

Шифр	Компетентність	Методи навчання	Оцінювання
	нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального та процесуального права у професійній діяльності.	МН1.4; МН1.5; МН2.2; МН2.3; МН3.2	МК4.1; МК4.3.
	Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.2; МН2.3	МК1.1; МК1.3; МК2.1; МК 2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1; МК4.2; МК4.3.
	Приймати неупереджені фахові рішення та професійно їх реалізовувати в юридичній практиці.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН2.2; МН2.3	МК1.1; МК1.2; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК4.1.

Запланована кількість аудиторного навантаження – 60 годин

№ теми	НАЙМЕНУВАННЯ ТЕМ	Кіл-сть год.	Номери, вид занять та кількість годин					Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	К-сть годин
1	Загальні положення деліктної відповідальності	8	Л2	Сз2	Л2	Пз2		01	1/1Л(2); 1/2Сз(2); 1/3Л(2); 1/4Пз(2); 2/1Л(2); 2/2Сз(2); 2/3Пз(2);	14
2	Відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки	6	Л2	Сз2	Пз2			02 ІР Есе-1	3/1Л(2); 3/2Сз(2); 3/3Пз(4); 4/1Л(2); 4/2Сз(2); 4/3Пз(2);	14
3	Відповідальність за шкоду, заподіяну актами влади	8	Л2	Сз2	Пз4			03	5/1Л(2); 5/2Сз(2); 5/3Пз(4); 6/1Л(2); 6/2Сз(2); 6/3Пз(2);	14
4	Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми та недієздатними	6	Л2	Сз2	Пз2			04 ІР Есе-2	7/1Л(2); 7/2Л(2); 7/3Сз(2); 7/4Пз(2); 8/1Л(2); 8/2Сз(2); 8/3Пз(2);	14
5	Відповідальність за шкоду, заподіяну здоров'ю і життю фізичної особи	8	Л2	Сз2	Пз4			05	Дз(4)	4
6	Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)	6	Л2	Сз2	Пз2					
7	Особливості правового регулювання матеріальної відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі	8	Л2	Л2	Сз2	Пз2				
8	Порядок притягнення військовослужбовців до матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну державі, та	6	Л2	Сз2	Пз2					

№ теми	НАЙМЕНУВАННЯ ТЕМ	Кіл-сть год.	Номери, вид занять та кількість годин						Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	К-сть годин
	визначення розміру заподіяної шкоди										
	Диференційований залік	4	Дз4								
	Всього	60								60	

Умовні скорочення:

Лекція – Л; Семінарське заняття – Сз; Практичне заняття – Пз; Диференційований залік – Дз;

Заняття, що обов'язкове для оцінювання - 7/4Пз(2).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
2 курс					
4 семестр					
1			14	Тема 1. Загальні положення деліктної відповідальності	1.1; 1.2; 1.3; 1.8; [2.1] ст. 5 – 39.
	1	Лекція	2	Заняття 1. Поняття та види деліктної відповідальності. 1. Юридична природа деліктної відповідальності 2. Види деліктної відповідальності 3. Функції деліктної відповідальності	[2.2] ст. 417 - 424; [2.3] ст. 362, 372 – 379; [2.4] ст. 505 - 514; [3.3], [3.4], [3.5], [3.6]
		Самостійна робота	6	1. Походження деліктної відповідальності. 2. Історико-правовий аспект розвитку деліктної відповідальності в Україні. 3. Історико-правовий аспект розвитку теорії непереборної сили. 4. Непереборна сила та випадок (казус).	1.1; 1.2; 1.3; 1.8; [2.1] ст. 5 – 39. [2.2] ст. 417 - 424; [2.3] ст. 362, 372 – 379;
	2	Семінар	2	Заняття 2. Деліктна відповідальність як вид цивільно-правової відповідальності. 1. Поняття та характерні ознаки деліктної відповідальності 2. Основні види деліктної відповідальності	[2.4] ст. 505 - 514; [3.3], [3.4], [3.5], [3.6]
	3	Лекція	2	Заняття 3. Умови виникнення деліктної відповідальності. 1. Загальні та спеціальні умови виникнення деліктної відповідальності. 2. Підстави звільнення від деліктної відповідальності. 3. Зобов'язання, що виникають у зв'язку із попередженням заподіяння шкоди.	1.1; 1.2; 1.3; 1.8; [2.1] ст. 5 – 39. [2.2] ст. 417 - 424; [2.3] ст. 362, 372 – 379; [2.4] ст. 505 - 514; [3.3], [3.4], [3.5], [3.6]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	4	Практичне заняття	2	Заняття 4. Практичні особливості деліктної відповідальності. 1. Перевірка теоретичної підготовки. 2. Виконання практичних завдань.	1.1; 1.2; 1.3; 1.8; [2.1] ст. 5 – 39. [2.2] ст. 417 - 424; [2.3] ст. 362, 372 – 379; [2.4] ст. 505 - 514; [3.3], [3.4], [3.5], [3.6]
2			12	Тема 2. Відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.	
	1	Лекція	2	Заняття 1. Поняття та види джерел підвищеної небезпеки. 1. Поняття та характерні ознаки джерела підвищеної небезпеки. 2. Види джерел підвищеної небезпеки. 3. Суб'єктивні підстави відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.	1.1; 1.2; 1.7; 1.8; [2.1] ст. 61 – 94; [2.2] ст. 732 – 736; [2.3] ст. 391 - 395; [2.4] ст. 531 - 540;
		Самостійна робота	6	1. Особи, які мають право на відшкодування заподіяної шкоди. 2. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. 3. Роль страхування цивільно-правової відповідальності.	[3.1], [3.2], [3.4], [3.6]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	2	Семінар	2	<p>Заняття 2. Умови виникнення відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p>1. Особливості визначення джерела підвищеної небезпеки та основні види джерела підвищеної небезпеки.</p> <p>2. Наявність шкоди та діяльності джерела підвищеної небезпеки. Причинний зв'язок між діяльністю джерела та шкодою</p> <p>3. Особливості визначення суб'єктів відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p>4. Дія непереборної сили та умисел потерпілого як підстави звільнення від відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p>5. Поняття та особливості страхування цивільно-правової відповідальності.</p>	1.1; 1.2; 1.7; 1.8; [2.1] ст. 61 – 94; [2.2] ст. 732 – 736; [2.3] ст. 391 - 395; [2.4] ст. 531 - 540; [3.1], [3.2], [3.4], [3.6]
	3	Практичне заняття	2	<p>Заняття 3. Практичні особливості відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.</p> <p>1. Перевірка теоретичної підготовки.</p> <p>2. Виконання практичних завдань.</p>	1.1; 1.2; 1.7; 1.8; [2.1] ст. 61 – 94; [2.2] ст. 732 – 736; [2.3] ст. 391 - 395; [2.4] ст. 531 - 540; [3.1], [3.2], [3.4], [3.6]
3			12	Тема 3. Відповідальність за шкоду, заподіяну актами влади.	
	1	Лекція	2	<p>Заняття 1. Поняття та характерні ознаки відповідальності за шкоду, заподіяну актами влади.</p> <p>1. Поняття і суб'єкти відповідальності за шкоду, заподіяну публічною владою.</p> <p>2. Умови відповідальності за шкоду, заподіяну органами державної влади та місцевого самоврядування.</p> <p>3. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними та судовими органами.</p>	1.1; 1.2; 1.3; 1.6; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526; [3.1], [3.4], [3.6]; [4.1], [4.2].

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		Самостійна робота	4	<ol style="list-style-type: none"> Джерела правового регулювання відповідальності за шкоду, заподіяну актами влади. Підстави та умови виникнення відповідальності за шкоду, заподіяну актами влади. 	
	2	Семинар	2	<p>Заняття 2. Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну актами влади</p> <ol style="list-style-type: none"> Поняття та види адміністративних актів. Умови виникнення відповідальності за шкоду, заподіяну актами влади державних та громадських організацій. Суб'єкти відповідальності за шкоду, заподіяну актами влади державних та громадських організацій. Умови виникнення відповідальності за шкоду, заподіяну правоохоронними органами. Момент виникнення права на відшкодування заподіяної шкоди правоохоронними органами. 	<p>1.1; 1.2; 1.3; 1,6; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526; [[3.1], [3.4], [3.6]; [4.1], [4.2].</p>
	3	Практичне заняття	4	<p>Заняття 3. Практичні особливості відшкодування шкоди, заподіяної актами влади</p> <ol style="list-style-type: none"> Перевірка теоретичної підготовки. Виконання практичних завдань. 	<p>1.1; 1.2; 1.3; 1,6; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526; [[3.1], [3.4], [3.6]; [4.1], [4.2].</p>
		Індивідуальна робота	10	Виконання есе за заданою тематикою Т.1-3	
4			12	Тема 4. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми та недієздатними.	

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	1	Лекція	2	<p>Заняття 1. Особливості відповідальності за шкоду, заподіяну неповнолітніми та недієздатними особами.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми у віці до 14 років. 2. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми у віці від 14 до 18 років. 3. Відповідальність за шкоду, заподіяну недієздатними. 	1.1; 1.2; 1.9; [2.1] ст. 110 – 113; [2.2] ст. 729 – 732; [2.3] ст. 387 - 391; [2.4] ст. 540 - 543; [3.1], [3.4], [3.6].
		Самостійна робота	6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Часткова відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми віком до 14-ти років. 2. Часткова відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми віком від 14-ти до 18-ти років 	
	2	Семінар	2	<p>Заняття 2. Відшкодування шкоди, заподіяної неповнолітніми та недієздатними</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми у віці до 14 років. 2. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми у віці від 14 до 18 років. 3. Відповідальність за шкоду, заподіяну недієздатними. 4. Відповідальність за шкоду, заподіяну особою, нездатною розуміти значення своїх дій 	1.1; 1.2; 1.9; [2.1] ст. 110 – 113; [2.2] ст. 729 – 732; [2.3] ст. 387 - 391; [2.4] ст. 540 - 543; [3.1], [3.4], [3.6].
	3	Практичне заняття	2	<p>Заняття 3. Практичні питання відшкодування шкоди, заподіяної неповнолітніми та недієздатними</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перевірка теоретичної підготовки. 2. Виконання практичних завдань. 	1.1; 1.2; 1.9; [2.1] ст. 110 – 113; [2.2] ст. 729 – 732; [2.3] ст. 387 - 391; [2.4] ст. 540 - 543; [3.1], [3.4], [3.6].
5			12	<p>Тема 5. Відповідальність за шкоду, заподіяну здоров'ю і життю фізичної особи.</p>	1.1; 1.2; 1.6; 1.8; 1.9; [2.1] ст. 115 – 126.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	1	Лекція	2	Заняття 1. Відшкодування шкоди, завданої ушкодженням здоров'я. 1. Умови відповідальності за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я. 2. Способи та порядок відшкодування шкоди. 3. Підстави виникнення права на відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.	[2.2] ст. 736 – 742; [2.3] ст. 395 - 402; [2.4] ст. 544 - 557; [3.1], [3.2], [3.3], [3.4], [3.6]; [4.1].
		Самостійна робота	4	1. Умови виникнення відповідальності за шкоду, заподіяну здоров'ю і життю громадянина. 2. Визначення розміру відшкодування заподіяної шкоди.	
	2	Семінар	2	Заняття 2. Порядок відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю особи. 1. Умови відповідальності за ушкодження здоров'я фізичної особи. 2. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок ушкодження здоров'я особи, яка працює за трудовим договором та фізичної особи - підприємця. 3. Відшкодування шкоди, завданої ушкодженням здоров'я неповнолітнього. 4. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. 5. Порядок зміни розміру відшкодування.	1.1; 1.2; 1.6; 1,8; 1,9; [2.1] ст. 115 – 126. [2.2] ст. 736 – 742; [2.3] ст. 395 - 402; [2.4] ст. 544 - 557; [3.1], [3.2], [3.3], [3.4], [3.6]; [4.1].
	3	Практичне заняття	4	Заняття 2. Процедурні питання відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю і життю фізичної особи. 1. Перевірка теоретичної підготовки. 2. Виконання практичних завдань.	1.1; 1.2; 1.6; 1,8; 1,9; [2.1] ст. 115 – 126. [2.2] ст. 736 – 742; [2.3] ст. 395 - 402; [2.4] ст. 544 - 557; [3.1], [3.2], [3.3], [3.4], [3.6]; [4.1].
6			10	Тема 6. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).	1.1; 1.2; 1.4; 1.10; [2.1] ст. 129 – 141; [2.3] ст. 404 - 406;

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	1	Лекція	2	<p>Заняття 1. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).</p> <p>1. Поняття та характерні ознаки відповідальності за шкоду, завдану недоліками товарів, робіт (послуг).</p> <p>2. Умови виникнення відповідальності за шкоду, завдану недоліками товарів, робіт (послуг).</p> <p>3. Визначення розміру відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг).</p>	[2.4] ст. 560 - 567; [3.1], [3.4], [3.6].
		Самостійна робота	4	<p>1. Розмежування сфери дії ЦК України та Закону "Про захист прав споживачів"</p> <p>2. Підстави звільнення від відповідальності продавця або виробника товару, виконавця робіт (послуг).</p>	
	2	Семінар	2	<p>Заняття 2. Особливості відповідальності за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).</p> <p>1. Поняття та ознаки відповідальності за шкоду, завдану недоліками товарів, робіт (послуг).</p> <p>2. Умови виникнення відповідальності за шкоду, завдану недоліками товарів, робіт (послуг).</p> <p>3. Визначення розміру відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг).</p> <p>4. Підстави звільнення від відповідальності продавця або виробника товару, виконавця робіт (послуг).</p>	1.1; 1.2; 1.4; 1.10; [2.1] ст. 129 – 141; [2.3] ст. 404 - 406; [2.4] ст. 560 - 567; [3.1], [3.4], [3.6].
	3	Практичне заняття	2	<p>Заняття 3. Практичні питання відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).</p> <p>1. Перевірка теоретичної підготовки.</p> <p>2. Виконання практичних завдань.</p>	1.1; 1.2; 1.4; 1.10; [2.1] ст. 129 – 141; [2.3] ст. 404 - 406; [2.4] ст. 560 - 567; [3.1], [3.4], [3.6].
7			12	<p>Тема 7. Особливості правового регулювання матеріальної відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі.</p>	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385;

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	1	Лекція	2	Заняття 1. Поняття та види матеріальної відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі. 1. Поняття і юридична природа матеріальної відповідальності військовослужбовців 2. Функції матеріальної відповідальності військовослужбовців 3. Види матеріальної відповідальності військовослужбовців.	[2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].
		Самостійна робота	4	1. Правове регулювання матеріальної відповідальності військовослужбовців. 2. Правові гарантії оскарження наказу командира (начальника) військової частини про притягнення військовослужбовця до матеріальної відповідальності.	
	2	Лекція	2	Заняття 2. Підстави та умови матеріальної відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі. 1. Військове майнове правопорушення як підстава матеріальної відповідальності. 2. Характеристика умов матеріальної відповідальності військовослужбовців.	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].
	3	Семинар	2	Заняття 3. Відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі. 1. Нормативна база з питань правового регулювання матеріальної відповідальності військовослужбовців 2. Поняття та ознаки матеріальної відповідальності військовослужбовців 3. Характеристика функцій матеріальної відповідальності військовослужбовців 4. Види матеріальної відповідальності військовослужбовців 5. Склад військового майнового правопорушення як підстави матеріальної відповідальності військовослужбовців та умови матеріальної відповідальності військовослужбовців.	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	4	Практичне заняття	2	Заняття 4. Практичні особливості відшкодування шкоди, завданої військовослужбовцями. 1. Перевірка теоретичної підготовки. 2. Виконання практичних завдань.	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].
8			12	Тема 8. Порядок притягнення військовослужбовців до матеріальної відповідальності військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі, та визначення розміру заподіяної шкоди	
	1	Лекція	2	Заняття 1. Порядок притягнення військовослужбовців до матеріальної відповідальності. 1. Порядок проведення розслідування за фактом заподіяння військовослужбовцем шкоди військовому майну. 2. Особливості порядку визначення розміру заподіяної шкоди.	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].
		Самостійна робота	6	1. Порядок визначення розміру заподіяної військовому майну шкоди. 2. Особливості обставин, що виключають матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі.	
	2	Семінар	2	Заняття 2. Особливості порядку притягнення військовослужбовців до матеріальної відповідальності та визначення розміру заподіяння шкоди. 1. Порядок визначення причин для проведення розслідування за фактом заподіяння шкоди військовому майну. 2. Порядок організації та проведення розслідування за фактом заподіяння шкоди військовому майну. 3. Підстави припинення розслідування за фактом заподіяння шкоди військовому майну. 4. Порядок визначення розміру заподіяної військовому майну шкоди. 5. Особливості обставин, що виключають матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі.	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].
	3	Практичне заняття	2	Заняття 3. Процесуальне закріплення порядку притягнення військовослужбовців до матеріальної відповідальності. 1. Перевірка теоретичної підготовки. 2. Виконання практичних завдань.	1.1; 1.2; 1.3; 1.5; [2.1] ст. 100 – 107; [2.3] ст. 381 - 385; [2.4] ст. 522 - 526); [3.1], [3.3], [3.7].

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		Індивідуальна робота	10	Виконання есе за заданою тематикою Т. 4-8.	
Диференційований залік			4		
Разом за семестр			120		
Усього за дисципліну			120		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Нормативно-правові акти

- 1.1 Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. - К.: Преса України, 1997 р. - 80 с.
- 1.2 Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV// ОВУ. – 2003. –№ 11. – Ст. 461.
- 1.3 Кодекс законів про працю України від 1 січня 1976 р. // Право України. - 1996. - № 2-3.
- 1.4 Закон України «Про захист прав споживачів» від 15 грудня 1993 р. № 3682-XII //Відомості Верховної Ради України. - 1993. - №27.- Ст. 385 .
- 1.5 Закон України «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» від 3 жовтня 2019 року № 160-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-20>
- 1.6 Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» від 1 грудня 1994 року № 266/94-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 1, ст. 1. (із змінами)
- 1.7 Постанова Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. N 944 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF>
- 1.8 Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 року № 6 «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди» //Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України. Частина перша. - К.: Українська Правнича Фундація, 1995. - С. 90 -109. (із змінами)
- 1.9 Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» //Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України. Ч. I. - К.: Українська Правнича Фундація, 1995. - С. 31-37.
- 1.10 Постанова Пленуму Верховного суду України від 12 квітня 1996 року N 5 «Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів» із змінами і доповненнями, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 25 травня 1998 року N 15.

2. Базова

- 2.1. Русу С. Д. Делікти в цивільному праві України : навч. посіб. / С. Д. Русу. – Хмельницький : НАПВУ, 2001. – 164 с.
- 2.2. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, О. В. Старцев. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. – К. : Істина, 2013. – 808 с.
- 2.3. Цивільне право України: Навч. посіб. /За ред. Р. О. Стефанчука.- К.: Наукова думка; Прецедент, 2004. – 448 с.
- 2.4. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. О.В.Дзери, Н.С.Кузнецової, Р.А.Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.

3. Допоміжна

- 3.1. Бойко М. Д. Цивільно-правові документи : зразки заяв, скарг, договорів / М. Д. Бойко, В. М. Співак, М. А. Хазін. – К. : Наукова думка, 2001. – 319 с.

- 3.2. Васюк С. В. Правове регулювання відшкодування шкоди, завданої транспортним засобом як джерелом підвищеної небезпеки // Порівняльно-аналітичне право. – 2019. - № 4. – С. 104-107.
- 3.3. Завадська О. П. Принцип повного відшкодування шкоди при визначенні обсягу цивільно-правової відповідальності за вчинення терористичного акта // Університетські наукові записки, 2018, № 67-68, с. 128-138.
- 3.4. Онищенко О. С. Відшкодування моральної шкоди у деліктних зобов'язаннях. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2017. 210 с.
- 3.5. Русу С. Історія розвитку деліктних зобов'язань в Україні // Право України. – 2001. - № 2. – С. 120-124.
- 3.6. Русу С. Д. Цивільне право України : навчальний посібник. Ч. 2. Договірні та позадоговірні зобов'язання, спадкове право / С. Д. Русу. – Хмельницький : НАПВУ, 2001. – 192 с.
- 3.7. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – С. 334-350.

4. Інформаційні ресурси інтернет (інтранет)

- 4.1. Веб-ресурс "Протокол". 10 судових справ про делікти та відшкодування шкоди, які є найбільш істотними у 2018 році за версією ресурсу «Протокол»! URL: https://protocol.ua/ua/10_sudovih_sprav_pro_delikti_ta_vidshkoduvannya_shkodi_yaki_e_naybilsh_istotnimi_u_2018_rotsi_za_versieyu_resursu_protokol/
- 4.2. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю / Л.М.Горбунова, С.В.Богачов, І.Ф.Іванчук, Ю.В.Трало; М-во юстиції України.– К.: [ТОВ “Поліграф-Експрес”], 2006. – 58 с.: <http://www.judges.org.ua/article/Vidshkoduv.pdf>
- 4.3. Модульне середовище НАДПСУ: <http://10.241.24.9>
- 4.4. Реєстр судових рішень: <http://reyestr.court.gov.ua/>
- 4.5. Судова влада України: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-_12.01.-.pdf.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Слухачі, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли слухач не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо слухач

не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, слухачу курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку слухач представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А
Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Традиційні методи навчання	
МН.1.1.	Усне викладення навчального матеріалу (розповідь, пояснення, лекція)
МН.1.2.	Обговорення матеріалу, що вивчається (бесіда, дискусія, брифінг, диспут)
МН.1.3.	Наочні методи (ілюстрація, демонстрація)
МН.1.4.	Практичні методи (лабораторна робота, практична робота, пробні вправи, творчі вправи, усні вправи, практичні вправи, графічні вправи, технічні вправи)
МН.1.5.	Методи самостійного та індивідуального навчання (рецептивний, репродуктивний, евристичний, дослідницький)
2. Активні методи навчання	
МН.2.1.	Ігрові (професійні ігри, професійний тренінг)
МН.2.2.	Неігрові (аналіз конкретної ситуації, круглий стіл, навчання через науково-дослідну роботу)
МН.2.3.	Неімітаційні (групова дискусія, індивідуальні практикуми, метод «ХОБО», активні види лекційних і семінарських занять)
3. Інтерактивні методи навчання	
МН.3.1.	Інтерактивні методи в малих групах
МН.3.2.	Інтерактивні методи в великих групах
МН.3.3.	Інтерактивні методи під час самостійної роботи

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
МК 1.5	Виконання нормативу
МК 1.6	Виконання вправи
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
МК 2.9	Виконання нормативу
МК 2.10	Виконання вправи
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
МК 3.4	Виконання нормативу
МК 3.5	Виконання вправи
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний
МК 4.5	Практичний